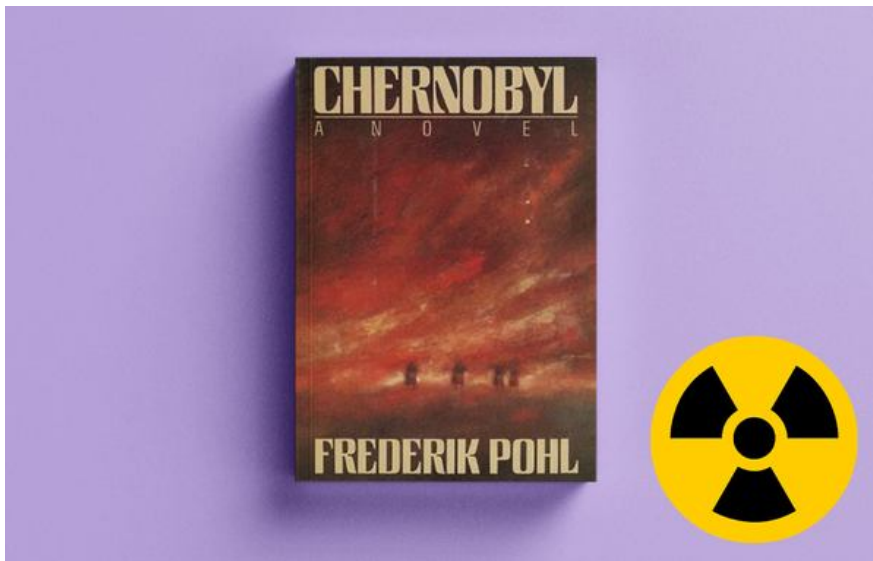

Слухає це жінка середніх літ із Макленбурга, яка добре уміє жити в «червоних наративах». Вона слухає новини і в порожніх повідомленнях ловить правду. Інтелектуалка живе в селі, її пряме оточення — фермери, що отримують новину разом із нею. Коли вона веде тривожні телефонні розмови з колегами про природу людини, що змушує людину до самовинищення, селяни сприймають звістку про отруєння землі і води абсолютно спокійно, особливо старші з них: пережили, мовляв, війну — переживемо і цю напасть.

Одночасно з тим вийшов і перший англomовний роман про Чорнобиль — власне, «Чорнобиль» Фредеріка Пола. Суто комерційна проза. Автор повідомив, що мав джерела серед радянських інженерів і військових, допущених до секретної інформації, та використовував свідчення очевидців. І це реально правда: Пола допустили навіть до документального фонду ЦТБ (Центр технічної безпеки) у Москві.

Книжка точна і подає себе як документ: кожен розділ починається з довідки щодо радянського суспільства: метраж типових квартир, умови обов'язкової служби в армії, хто такі афганці, чому важливі першотравневі демонстрації тощо. Одного головного героя тут нема, є ансамбль чітко прописаних щодо функції персонажів.

Серед них особливо виділяються: Семен Смін — заступник директора на ЧАЕС, Леонід Щеранчук — головний інженер ЧАЕС, фахівець із гідравліки. Обидва в курсі того, які помилки були припущені при будівництві і запуску четвертого реактора, але протидіяти тому не можуть; старі партійці ризикують життям, щоби врятувати робітників на станції, до кінця виконуючи свій обов'язок.

Так все починалося. Нині Чорнобиль згаданий чи не в кожній книжці про Україну, в деякій із них люди досі живуть в Прип'яті, куди до них просто з барикад Револуції Гідності навідуються діти на вихідні. Але здебільшого Чорнобиль не сприймається як конкретно географічна точка в межах України, а вибух на ЧАЕС як національна катастрофа. Він перетворився на алегорію свого стибу. Як-от у романі Брітти Стенберг «Залишенці».

Коли військові евакуювали село, Ольга сховалася в будиночку на дереві. Тепер вона одна в селі, взяла собі загублену козу, поховала убитих військовими собак, з штахет від брами сусіда Андрія зробила собі захист-фортецю. Ольга — войовничого роду. Бабця її походить зі шведського села на Одещині. Вона оголошує війну тим, хто позбавив її дому.

Вона дивиться на тих, хто смиренно вантажиться в автобуси, на собак і маржину, які дають себе застрелити, і розуміє, що не є одними з них. Одна в селі, Ольга подумки спілкується з Ніною, Іваном, іншими сусідами і ще з кимсь, кого вона зве Генералом.

Ольга допомагала Генералу з домашніми справами, була його приватним водієм.

Про нього в селі мало що знали, і одного дня Генерала вивезли люди-в-цивільному, арештували. Від Генерала залишився таємничий документ, який зараз у сховку. Власне, здається, через ті папери Ольга в евакуйованому селі і ховається. Наприкінці вона готова поїхати до Києва і передати ті папери за кордон. В них є зокрема й відповідь про аварію на ЧАЕС. Наразі ходить покинутими хатами, прибирає там, щоби люди повернулися в чисті дома.

України в цій книжці нема. В сенсі – УРСР нема. От подивимося. Там є герой, якого звать Йосип. Як Сталіна. Він так люто Сталіна ненавидить, що не ладен своє власне ім'я вголос називати. А от в чому причина ненависті українців до Сталіна, не сказано: в міркуваннях героїв нема згадок про Голодомор, про депортації. Це як ненавидіти Гітлера за те, що погано малював. Та зрештою Ольга просто не мислить такими категоріями як Україна чи українська історія. Є її село, є ринок в Чорнобилі, є влада в Кремлі. Є щось, що убиває в ній людину і чому треба опиратися. Насправді хороша книжка, яка показує, як можна вийти з бісячого штампа на наступний рівень розмови.

Читайте також: **59% книг в Україні з-понад 40 млн населення надруковано тиражем до 0,5 тис. примірників**

Якась країна на межі і за межею

Рівень роздратування: та скільки ж можна уже, дістали

А от є книжки, які Україну не називають принципово, не тому, що «ця категорія» відсутня у свідомості героїв, а тому, що цієї країни нема у свідомості автора. І ці книжки чітко розподілені на «дурню» і «шкідництво». Я зачарувалася одним читацьким відгуком на якраз таку дурну книжку.

Він годний підсумувати враження від романів, де Україна — це якась земля за межами уявлення про нормальний світ, принципово неатрибутована територія. Той читач обережно написав: «Я довго сподівався, що книга дасть мені уявлення про країну та життя в ній, але за деякий час перестав відчувати, що книга є достовірною».

Сузана Вальехо Чаваріно дуже погано розрахувала час для виходу свого еко-фентезі «Дев'ять днів у київському саду». Книжку надрукували 2022 року. Авторка ніколи в Києві не бувала, принаймні не в цій фізичній реальності, живе собі майже шістьдесят років у Барселоні, пише претензійні казки. А тут раптом книжка про Київ 2022 року! Тому Чаваріно починає з необхідного попередження. 2011 року їй настилася назва роману і сцена з нього — солдат віз дівчину на ровері повз великий сад.

Вона прокинулася, почала шукати інформації про Київ, побачила, що ботсад схожий на сад з її снів (має високий кам'яний паркан, темні алеї і велику ковану браму, в центрі саду великий маєток і руїни фортеці). І зрозуміла, що до неї прийшов новий роман. І коли йшла робота над книжкою, почалася повномасштабна війна, Київ став містом на слуху, набув особливої значущості і тих конотацій, які не мав мати в романі. Роман не пов'язаний із цією війною, — попереджає авторка, — він народжений війнами, але не цією.

Київ тут — взагалі не Україна. Це якесь Ніде посеред Небувалії,. Авторка обрала максимально незначну для себе і свого читача локацію, а тут гоп — і Київ у всіх новинах. Не пощастило.

Воно і на краще, бо книжка ця — лютий треш. Маленький Сергій, хворий на сухоти, потрапляє до саду і знайомиться з охоронцем — старшим чоловіком в довгому однострої. Той розкаже йому історію саду. Кожен, хто долучився до цього саду, так чи інакше в ньому залишився. Там же він зустрів білоруку панянку в подертій штанцях Тат'яну, але вона дочка короля, так каже.

Вдвох діти досліджують сад, дівчина щодня дорослішає. У фіналі стає ясно, що Сергій таки помер, і це його версія позасмертного життя. А ботсад? Ну то окрема тема. Колись там був дикий ліс, і тільки дроворуб, на ім'я Боріс Великий, рубав там берізки і

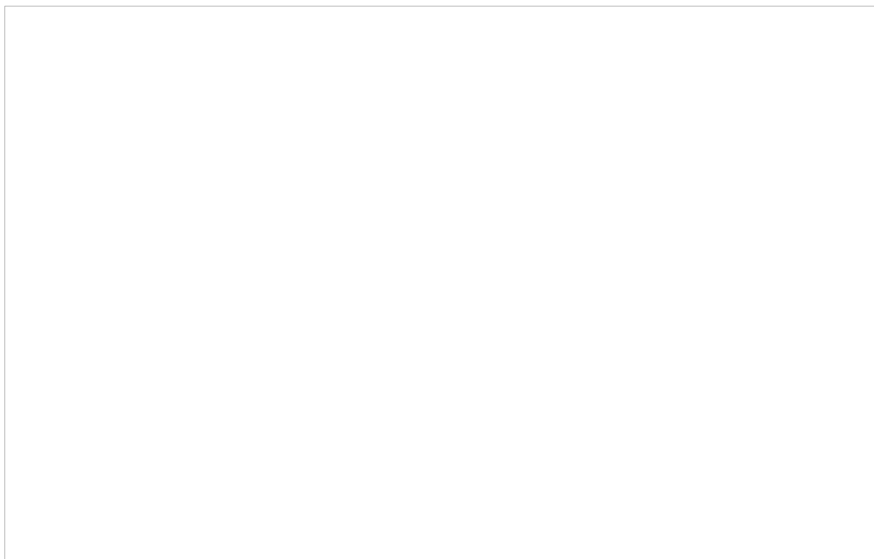
||

пив водку, хоча його попереджали не оскверняти праліс; його з дружиною перетворили на тис.

Ольга-Івана Борисова була родичкою царів, належала до найшановнішого роду в імперії, в її сестру Наталью-Анастасію закохався сам царевич. Їхній прапрадід почав будувати сад. Їх батько підняв статки на війні, його за це незлюбили і він найняв для Ольги охоронця, згодом садівника — Лютого Ведмеда, героя війни. Якої війни? Не важливо. Власне так і кажуть в книжці: «Не важливо, якої війни».

«На всіх чекає свій ботсад у Києве» — з таким мото продавали книжку. Це мото у 2022 році — вишенька на купі роману.

А от версія свідомого шкідництва. Відчуйте різницю, прошу.

2015 року в Німеччині вийшов роман, його тут же переклали англійською, обидві версії стали популярні. Аліна Бронська, «Остання любов баби Дуні». Дія відбувається в Чорнобильській зоні відчуження, героїня роману — самоселка. Був чоловік Єгор, помер, до Дуні залицяється тамтешній самосел, але вона не хоче знову заміж.

У Дуні є діти. Хірургиня Іра з онукою Лорою живе в Німеччині, заміжня за дойчем. Інженер Олексій мешкає десь в Сибіру. Дуня за онукою сумує, пише їй листи. Поряд поселяється чоловік із маленькою донькою — втік у зону від судового переслідування, схоже. Дуня в тій малій бачить онуку. 1986-го Дуні було за п'ятдесят, вона — сільська фельдшерка була тоді є і зараз.

У романі розказують про тиждень з життя Дуні в середині 2010-х, її взаємини з сусідами, її поїздки в сусіднє «легальне» містечко. Але хто всі ці люди, окрім того, що вони живуть в зоні відчуження, зрозуміти складно. Марії, Дуні, Льоші, Петрови, Сідорови, Глаши, Люди, Гаврілови... В книжці їдять борщ і щі. Між собою говорять російською, але Дуня до журналістів каже, що може й суржилом вжарити, хоча тут же зазначає, що це й не мова, а діалект діалекту. В школі вони її не вивчали.

Дітей, народжених у 2000-х, тут звуть Аглая. Жодної згадки про Київ, про уряд, про валюту — бодай про щось, що могло б ідентифікувати країну і державу. Страна Чорнобиль.

Аж от гоп і впливає фрагмент, Дуня говорить до новоприбулого: «Багато політики в Україні, в Росії та в Америці. Я не звертаю увагу на політику. Політики важливі, звичайно, але в кінці дня, якщо хочеш з'їсти картопляне пюре, то треба зранку підкинути гною під картоплю. Головне, щоби не було війни. Та, здається, наш президент про це досить скоро подбає». Ви можете з цієї репліки здогадатися, про президента якої країни тут ідеться? І що це за повідомлення таке у 2015 році?

Читайте також: **Імперську традицію Росії можна було усвідомити ще 30 років тому як катастрофічну загрозу**

Нерозрізнення радянського досвіду і пострадянського

Рівень роздратування: пересихає в роті

На кафедрах славістики, які є кафедрами русистики де-факто, але називаються не так страшно, існує практика залучати до викладання бодай одного українця; там із нього, коли зламається на самоті в ворожому оточенні, швидко ліплять неофітарусиста. І потім показують людям: «А от це наш українець. У нас такі широкі погляди. Правда ж, ми молодці?». Зміст і методологія того, що викладають, не міняється. Так от, романи, які роблять ставку на цей штамп — аналог такої академічної практики, але в літературі. Прошу для прикладу Саша Марінна Зельцман і її роман «В людині все має бути прекрасним».

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

Лена Платонова. 70-ті. Дошкільнятко. Тато — учитель з Донецька, мама — директорка хімзаводу. Мамина родина — у Сочі, де Лена проводить дитинство. Про татових родичів — ніц. За радянськими мірками привілейована родина з колекцією лєнінградської порцеляни і двокімнатною квартирою на трьох. Лєна щолїта їздить у піонерський табір «Орльонок».

Там закохується в дівчинку Альону з Маріуполя, яку за антирадянську акцію зачиняють у дурці. 80-ті. Ухвалила рішення бути лікарем, щоби пофіксувати матусині хронічні мігрєні. Вступає до Дніпропетровського меду (Локації не описані. Ні Горлівки, ні Дніпра немає, лише згадка про продукти в магазинах. Сочі натомість виписаний в подробицях — вулиці, краєвиди тощо). Планує весілля з однокласником Василем, що зараз учитьсь в Лєнінградській мореходці.

Мати помирає. Наречений здимів. 90-ті. Лєна працює в приватному вендиспансері, обслуговує нуворишів. Починає таємний роман з чеченом Еділем. «В його країні були заворушення, його народ захотів незалежності». Тут же проявляються пара друзів її дитинства з Сочі, які тепер ненавидять один одного, бо він — абхаз, а вона — грузинка. Грузин кричить на похороні Лєніної баби: «Ці брудні натовпи абхазьких ренегатів, що раптом захотіли собі свою грану незалежність».

Сьогодні всі хочуть бути вільними. Кожне серло хоче незалежності». Ні, згадки про те, що Лєна живе в країні, котра відновила свою незалежність нема, Лєна часто говорить «моя країна» — це щось, де є Петербург і Сочі, і говорить «столиця», коли їдеться про Москву. Вони слухають Макаревича, Окуджаву і Антонова. Вагітніє від Еділя. Родить доньку Едіту. Виходить заміж за єврея Дєнієла, котрий вивозить її в Німєччину.

Нащо я переказую цю історію? Що нам в Україні до неї? Вона могла трапитися в рсфср і нічого б не змінилось. Там у 80-х лише одна якась тїтка побїжно згадає про мужа-ліквідатора, ніби вони в якомусь Челябінську, а Чорнобиль бозна-де. Ні слова про Незалежність.

Події, які визначали українську генерацію, котру Зальцман намагається писати, беручи епіграф з Жадана, тут не згадані. Що Україна для тієї німєцької авторки? Щось, що є частиною срср, нічим від інших часин не вирїзняється, а всі частини схожі на рсфср. Це оптика росїянки. Нахіба в цьому романі Україна? Ну, наприклад, заради такого фрагмента: «Лєна була найкрашою в класі з більшості предметів. Тільки з українською мовою мала проблеми. Вона її плутала з росїйською».

Вона знала росїйську назубок, але навколо ніхто ніколи не говорив українською. Так драгувало писати твори мовою, схожою на її рїдну, але зі своїми підводними скелями. За якусь одну літеру «і» їй знижували оцінки. Перед літніми канїкулами мати оголосила, що Лєна бїльше не матиме уроків української. Це не має значення, — сказала мама, — нікому не потрібна зараз та українська мова. Вона — пережиток. Забути і рухатися далі!».

Іноземець перетинає межу світів, де його стрїчає українець-трікстер, які ті межі в носі мав

Рівень роздратування: я з першого разу зрозумїв ваш тупий жарт

та

Алкоголізм та супутні соціальні бїди, адже саме алкоголь забезпечує перехід між світами

Рівень роздратування: сильне посмикування на кінчиках пальців

Вїдразу два штампи проїлюструю однією книжкою, бо вона того варта: це, здається, в принципі найгірше, що я читала англїйською мовою про Україну. «Любов і горїлка: Моє виживання в Україні» Р. Дж. Фокса. Книжку видали 2015 року, події в нїй відбуваються

на самому початку 2000-х. І ви не повірите, наскільки схвальні відгуки вона збрала: «Уявіть світ, де люди думають, діють і реагують інакше, ніж ви до того знали. Про повсякденність колишнього Радянського Союзу написано недостатньо, тут вона perfectly відображена», — пише Тоні Гоукс, який зробив собі ім'я книжками про подорожі. Чесно-чесно, Тоні? Що там про світ, де всі думають і діють не так, як треба?

Темношкірий сценарист-початківець Боббі знайомиться на екскурсії кіностудію «Юніверсал» з гарною і стриманою дівчиною Катєю (біля майданчиків «Термінатора» і «Іншопланетянина», буде сюжет про прибульців, нам натякають). Дівчина виявляється українкою, була на навчаннях і повертається додому. Вони довго листуються, і він вирішує, що вона та сама і він мусить її покликати заміж.

Тому купує каблучку і авіаквиток до Дніпропетровська. Боббі, до речі, з Детройту, теж не парадайс. Його відмовляють всі, хто може, мати відспівує як покійника ще до того, як він квиток купив. Пекло починається уже під час перельоту.

В літаку поруч із Боббі сидить баба в обнімку з куркою і співає тій пісень, через прохід жінка дає цицьку малому, а з нею поруч чоловік накритися з головою газетою і п'є горілку з горла. А далі... ви назву роману бачите? Далі — п'ятника, безкінечна п'ятника. Катя — перекладачка, закінчила Харківський університет. Її батько — інженер-винахідник, має за хобі біг підтюпцем і хизується своєю доброю спортивною формою. Її мати — лікар. Родина з ранку до ночі жере горілку, Катя на побачення — прогулянку набережною — бере з собою пляшку самогонки. Сценка: елітний нічний клуб в Дніпрі, жорсткий фейсконтроль, бармен за шинквасом мисливським ножом вишкрябує бруд з-під нігтів і п'є горілку просто з пляшки. Власне, таке тут все, на кожній сторінці.

Боббі скаржиться на їжу, відсутність гарячої води, на похмілля, на продукти з ринку, а не з магазину, — на все, в принципі, Катя мовчить і посміхається (дуже хочеться заміж за іноземця), але часом визиряється: «Тобі моя країна неідеальна? Але вона моя. Не стягуєш, тебе ніхто тут не тримає».

В цій книжці найцікавіші ті моменти, котрі Р. Дж. Фокс взагалі не усвідомлює. Він відразу скаже, що українці не мають почуття гумору і зовсім не розуміють сарказму. Він пробував в сарказм, а вони не розуміють. А от тепер перекажу дві сцени.

Перша вітальна вечерея, Боббі просить розбавити горілку соком. Батько Каті перепитує: «То як дитині, да?». Далі розповідач уточнює: він не жартував, вони реально так годують дітей. Друга сцена. Боббі питає у Каті, нащо килими на стінах. Та пробує пояснити про погане опалення і тонкі стіни, але потім втомлюється і каже: українці ходять стінами і стелями, коли вип'ють багато горілки. Їй доводиться кілька разів уточнити, що вона жартує. Боббі, як і Фокс, взагалі не чують сарказм, коли він походить від якихось іншопланетян. Відтворю одну розмову закоханих повністю, Катя рекомендує зачинити двері в кімнату перед сном:

«— А якщо пожежа? — спитав я, не в настрої фліртувати.

— Завжди є вікно.

— Я зламаю ногу.

— Принаймні не згоріш, — Катя продемонструвала типову українську логіку і типову ж українську емпатію»

До речі, так, Катя вийшла за Боббі заміж й емігрувала.

Читайте також: **Синдром туги Сердешної Оксани: страждання в українській літературі**

Секстуризм

Рівень роздратування: це нам за те що не молилися

Тут все як за підручником з орієнталізму — розгортається формула «білий чоловік рятує кольорову жінку від кольорового чоловіка». І не повірите, наскільки я серйозна зараз. Один із героїв-американців пише потенційній коханці вірша про Україну: «Purple twilight, fast asleep, dusk's promise on the steppes of the Ukraine. I will come my darling

one to save you from the Hun».

Порятунок від гунів, коротше, не секс-трафік, не переплутайте. Якщо в романі вирине згадка, що гарну українку супроводжує некрасивий чоловік (бо в Україні є унікально красиві жінки, а чоловіки в Україні унікально потворні і всі алкоголіки), то в кожному третьому випадку ця українка — секс-працівниця, в кожному другому — мріє вийти заміж за іноземця і вимагає від нього подарунків.

Томмі Вірінга, дуже лояльний і дружній до України автор, який не раз тут бував, пише книжку «Почесний козак». Судно Одеса-Стамбул. Сусід за столом рекомендується так: Віктор-Москва-Стамбул, Віктор їсть, як військовий, швидко і зосереджено. Він з Миколаєва. Маленьке місто не березі Південного Бугу (Чорт! Томмі, трясця, твій рідний Гур має площу в 20 км кв. і населенням в 12 тис., а Миколаїв з його 252 кв. км і 400 тис. людей тобі — маленький. Бо все тут має бути маленьким, та? Мізерним. І не відсвічувати). Мама-німкення, тато-росіянин. Женився на московитці із Самарканда, служив там. Живуть у Москві.

Тепер челноком в Туреччину їздить. Віктор дає хабаря прикордонникам і знову зосереджено їсть. Адміністраторка Лариса тут, в перші хвилини на борту, пропонує голландцю повію. Турок, що в будівельному бізнесі в Україні, ладнає щось в Чернівцях, поруч коментує: «Раніше гареми формували з черкесок. Тепер же найгарніші дівчата — з Херсону».

Секс-працівниця Віра з Херсону, всі дні п'яна, лиже обличчя товстуна в спортивному костюмі. Судно повертається в Одесу, про яку там щемко писав Бабель. Горький, Чехов, Гоголь, Паустовський... Це герой пішов, екстремал мамкин, в Одеській літературний музей. Звідки його поперли в 16.00, бо треба закриватися і економити електрику. Бабель, Бабель, Бабель, він обожнює Бабеля. А Паустовський так чудово написав про Толстого.... Па-па, Одеса. Контрабандисти і повії — і все, і досить ампула для туземців.

Втім, з цією темою працюють і не так прямолінійно. Є романи про трафік жінок в Україні, які себе усвідомлюють і бодай здатні до рефлексії. В таких творах осмислюють тему українських секс-працівниць і «наречних поштою» через проблему ринку-покупця (а не ринку-продавця). Коротше, не всі тексти про українських жінок, втягнутих в проституцію, винуватять жертву. Акцент припадає на іноземців, які підтримують торгівлю людьми і реалізують у такий спосіб свої фантазії володіння.

Герой американського роману «Україна викликає» (2023) Йоганнеса Літмана рік збирається працювати в луцькому колл-центрі і серфить, шукаючи на форумах порад для іноземців в Україні. Перше, що Джон Тернер бачить: поради, де і як, і за стільки зняти красиву молоду українську дівчину. Його це ображає, адже не всі американські

чоловіки такі тварини, як їх собі уявляють відвідувачі форумів: купують собі жінку, яку інакше б ніяк не могли завоювати.

Він шокований, що розмовники і сайти з вивчення мов пропонують йому змодельювати українською діалоги з секс-працівницею. У Луцьку ж цей хлопака тут же закохається в одружену колегу, буде до неї залицятися і незчується, як в одній зі сцен знімає в банкоматі тисячу за тисячею, щоби купити кохану жінку у чоловіка, який її б'є. Робін Гуд і не-діва Маріан.

Автор іронію такого сюжету усвідомлював, герой іронії свого вчинку — ні. Наталія, до речі, любовну пропозицію Джона відхилила і віддалася колезі-українцю. А Джон тим часом випадково зробив її вдовою. Так, цей твій і планувався бути такою комедією.

І зазирнемо іще в один роман — дуже для теми секс-трафіку з України показовий.

«Підробіток в Одесі» (2009) американки Джанет Скесліт Чарльз (тієї самої авторки «Паризької бібліотеки», яка знається на тому, як писати бестселери) вийшла на хвилі популярності «Короткої історії тракторів по-українськи». Тоді чимало письменників взялися обмірковувати трафік жінок з пострадянського простору і соціальний феномен «наречених поштою».

І всі, як один, клепали чорні комедії (смійна ж тема яка). Пише чорну комедію і Скесліт Чарльз, вона обирає для того Одесу — столицю гумору — дуже свідомо, про що і попереджає читача. Її проза — в рази розумніша і чутливіша за ті відверто шовіністські «Трактори», зрештою вона обирає перспективу жінки, змушеної до такого шлюбу, але уже сам жанр зобов'язує до крінжі.

Героїня роману — Дарія Кириленко, секретарка в одеському офісі ізраїльської фірми. Даші 24, вона єврейка, але записана українкою (бабця, яка її виховує, дала хабаря паспортистці). Російськомовна, фанатка Толстого і Ахматової, у неї чудова англійська, амбіції і краса. Мала жажливі зуби, але новий бос оплатив їй вставні щелепи.

Вона отримала цю роботу, погодившись на секс зі спадкоємцем компанії, але коли дійшло до справи, запропонувала замість себе Давиду подружку Олю, художницю з трьома дітьми, антисемітку, як виявилось. Оля обросла подарунками і свіжим ремонтом, а Даші світить звільнення. Вона йде на підробітку перекладачкою в агенцію «наречених поштою» (акція: якщо перший шлюб невдалий, то другий безплатний), закохується в місцевого бандюка Влада, але заміж виїздить в США.

Тристану 49 років — старший учитель з містечка в Каліфорнії, рекомендує Дашу як «росіянку, яку він врятував» (жінко спокійно пояснює за Одесу, вона терпляча). Даша — з України 1992 року, контраст побуту її вражає. Але ставлення до неї «наче до біженки» (цитата). Учитель виявляється шкільним прибиральником, Даша — не перша його спроба «виписати» собі покірну юну дружину. За ріку аб'юзивних стосунків вона втікає від чоловіка, чекає дитину від Влада, а колишній бос влаштовує її старшим менеджером у каліфорнійську філію.

Читайте також: **Інститут мовознавства виступив проти механічних фемінітивів і порадив зачекати**

Цитата на прощання з Дарією:

Часом я мріяла про Каліфорнію. Піщані пляжі, тепла солоня вода стікає моїм тілом, сонце пестить мою шкіру. Не було думок про гроші, про хіть і домагання, про те, хто українець чи єврей. Я була б тільки я, невідома жінка на пляжі.

Історичне тортур-порно і стражденний герой-жертва

Рівень роздратування: це нам за те що не молилися на лобі надувається жила

Так, кожен герой кожного роману про Україну віддано страждає. Переказувати сенсу особливого нема. Так пишуть не лише Україну, а будь-яку екзотичну країну в межах

мультикультурного роману. Коли Інший, якого має пізнати «респектабельний» читач, нещасний, йому легше співчувати. Я тут хочу розказати про одну книжку, написану з найчистішими намірами — книжка мала стати контрпропагандою щодо російський нарративів. Але від неї злегка рухається волосся на голові. Марша Форчук Скрипук, «Під ударом».

Маріуполь. 24.02.2022. Близнючки Рада і Дарія Попкови, їм дванадцять років. Тато Іван працює на Азовсталі, резервіст, тож його мобілізують відразу зранку. Мама Ярослава (вона манікюрниця) приймає рішення забарикадуватися у квартирі на 4 поверсі хрущовки, тато переконав, що по цивільних стріляти не будуть. Дарія і мама спускаються на перший поверх у магазинчик, коли в будинок прилітає.

Рада і тато залишилися на четвертому, мама каже: «Їм доведеться самим про себе попіклуватися». А власниця магазину лежить, затиснена прилавком і полицями, горло їй перерізав уламок скла, вона залита кров'ю. Мати кричить не чіпати уламок в горлі і телефонувати у швидку. Але не може знайти пульс, то швидко каже, що жінка померла, а їм треба бігти у підвал.

Дарія бере якусь шмату і накриває мертвій обличчя в калюжі крові та швиденько молиться... Це 10 сторінка роману. Є такі інтерв'ю з публічними українцями, котрі починають завжди з питань: «А кого з близьких ви втратили на війні? А, може, ваш дім зруйнований?». Ця книжка — в одній парадигмі з такими інтерв'ю, якщо ви розумієте, про що я.

Дарія з мамою, подруга Ярослави з 4-річною донькою і подруга Дарії з собакою шукають укриття. Їм відмовляють знову і знову, місць нема. Коли дитина питає про вбиральню, їй сміються в обличчя. Підлітку, котра розповідає, що щойно у квартирі згоріла живцем її родина, виганяють з укриття, бо з нею є собака. Рада з батьком дісталися Азовсталі.

Дарія разом із кримськими татарами Рустамом і Асаном — сусідами по підвалу, теж підлітками — починають збирати матеріали для коктейлів молотова, хлопці знаходять зброю, Асана схопили росіяни і забили до смерті. Квітень. У підвалі 25 людей, три мертві тіла сховали неподалік, накрили брезентом, сморід від них починає проникати в укриття.

Пряме влучання. Мати 4-річної Аріадни гине, уламок бетону розчавив їй голову. Гине у вогні подруга Дарії. Рустам, Аріадна, Дарія і її мати потрапляють у фільтраційний табір на території так званої. «днр». Дітей відбирають і депортують у Таганрог. Рада вийшла з Азовсталі. Батько-військовий у полоні.

Рустам і Дарія обдумують, як повернутися в Україну, а поки адаптуються до умов ув'язнення: говорять російською, брешуть про те, що місто бомбив київський режим, просять вмикати новини з ерефії та промови путіна — виживають. Їх навчають стріляти з калашів(?). Кожен із них кілька разів, знову і знову проговорює, що почуватється винним, бо вижив. Напівтони — не метод авторки «Під ударами», вона працює просто і просто в лоба. В таборі Ліля, сусідка Дарії, розказує, як ховалася з мамою і братом у підвалі бабиної хати в Мангуші. А коли вийшли, то мати підірвалася на міні, схованій у вишитій подушці. Ліля з братом зібрали рештки матері, яку розірвало на частини, в ковдру, щоби поховати, але тіло відняли росіяни і вкинули в траншею за селом (дві сторінки опису). «Це було схоже на масові поховання в Голодомор», — завершує розповідь Ліля. Такі і подібні історії мають кожна/кожен в таборі.

Дарію відправляють до родини в Серпухов. Тамтешній отець Фьодор воює, був в Бучі, за тим в Бахмуті, надсилає додому мародерку. Мірослава і її син Антон взяли в дім трьох викрадених українських дітей. Принципові турбо-зет-патріоти, але Дарія перевиховує їхнього сина, який скучає за татом-СВОшником, бо вона теж скучила за татом і між нею з Антоном нема різниці. Вони один одному не вороги.

Антон розкався, відкинув пропаганду, почав читати «Українську правду» і очистився. Дарія потай передає матері інфу про викрадених дітей. У березні 2023-го її і кількох дітей, чії дані вона передала, повертають додому. «Тепер ще тата дочекаємося!», — проявляє свою радість від зустрічі мама Ярослава.

Що не так з таким підходом і такою книжкою, яка перетворює українців на звірят в

клітці, оточеною вогнем, за якими цікаво спостерігати здалеку, я щиро не можу донести аудиторії поза Україною (так, я намагалася).

Читайте також: **Українське дисидентство: 13 миттєвостей української «відлиги»**

Врятовані діти з країни мертвих

Рівень роздратування: дайте мені його за горло потримати

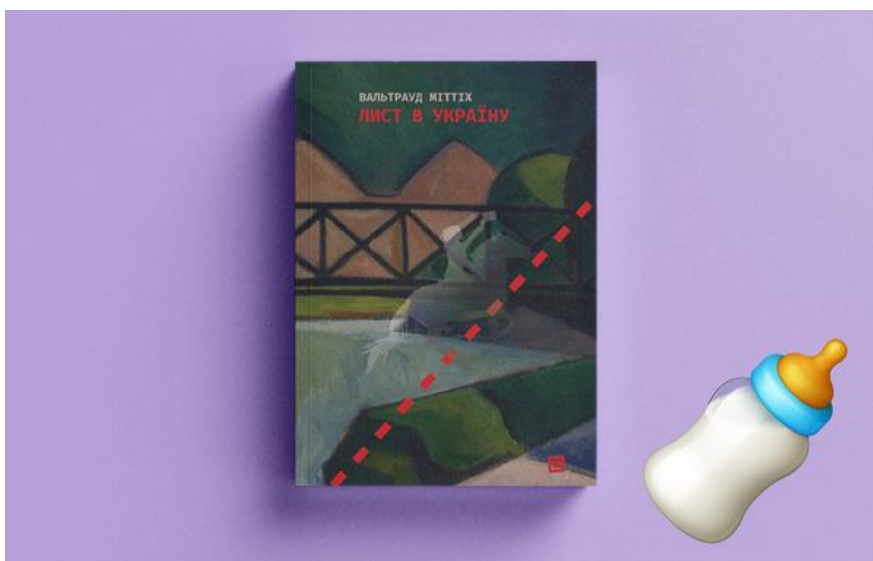
Продовжимо про викрадених дітей?

Ви ж помітили оту американку, яка на Майдані завагітніла від нібито безплідного хлопа з Чорнобиля, який уже загинув на війні, і вивезла ту дитину в мирні щедрих землях. Перед нами буквально розкручують топос дитина мерця з країни мертвих.

Майже в кожному романі про Україну є цей топос: на могилах емігрантів першої хвилі, які померли у 2000-ні, діти-онуки встановлюють пам'ятники, де зазначають імена тих, хто загинув у Другу світову війну чи у Голодомор. Діаспора зберігає історію — процеси меморіалізації в дуже буквальному їхньому втіленні. Але в книжках, де дітей «рятують» з України, ця ремарка про загублених дітей стає ще буквальною і дуже-дуже болісною.

У блискучому «Собачому майданчику» Софі Оксанен пише безжальну соціальну прозу про жінок зі сходу і півдня України, які уміють виживати попри все, і про їхніх дітей, які стали громадянами спокійних європейських країн, самі того не відаючи. Роман починається з того, що у Гельсінкі на дитячому майданчику за подружжям з сином і донькою спостерігають дві жінки, українки, включені в кримінальну схему з продажу послуг сурогатних матерів. Вони — біологічні матері тих фінських дітей на майданчику.

А Вальтрауд Міттих у «Листі в Україну» розкаже історію свого народження. Південнотирольська матуся народила Вальтрауд від українця-військовополоненого. Вальтрауд називає його «той росіянин із Києва». Тепер уже літня жінка хоче порозумітися з неіснуючим батьком і його батьківщиною. В фіналі роману вона дивиться новини з ковідного Києва, де в готельному номері плачуть немовлята, народжені сурогатними матерями, які не можуть потрапити до своїх батьків за кордоном.

Кожне з сюжетних кліше має в основі свій культурний стереотип і це добре є, бо

стереотипи в літературі жваво прямують до одного з двох варіантів: або вибухають, або реорганізуються у свою протилежність. Себто на ці історії треба і можна впливати та вони рано чи пізно закінчуються. Спосіб, яким іноземні автори писали про Україну, міняється просто на наших очах — тому, що радикально міняється і сам образ України в їхніх культурах і поінформованість читача.

Ганна Улюра, опубліковано у виданні ЧИТОМО

Читайте також:

- **Кримінальне читиво: як книжковий ринок України реагує на обмеження ролі**
- **Українська письменниця Катерина Бабкіна стала лауреаткою премії «Ангелус»**
- **Читав, редагував і сам писав: важливі тексти в житті полковника Євгена Коновальця**
- **Українські бібліотеки отримають понад 1 мільйон нових книжок**
- **Українці читають багато, але книгарень в Україні катастрофічно мало**
- **Українські книжки все частіше замовляють поштою закордон**
- **Чи потрібні нам російськомовні автори, чи можливий компроміс, і чи потрібен він?**

Share 0

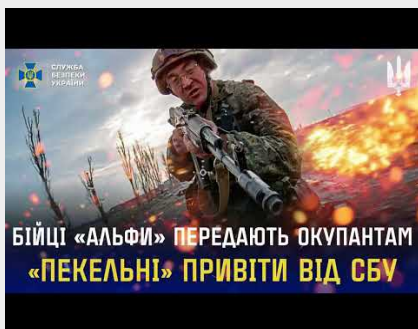
Читайте «Аргумент» в **Facebook** и **Twitter**

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

Коментарі

ВІДЕО

Воїни «Альфи» СБУ — ТОП-1 серед підрозділів Сил оборони за результатами бойової роботи у квітні

Про що не можна було жартувати в СРСР

HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань - за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.** При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com